

liko več kot drugi. Ni nosil sebe po deželi, dežela se je vpijala vanj. Azijsko miren je več poslušal kot govoril, a kar naprej pisal v dnevnik in na papirčke, zvečer pa tipkal in tipkal Himalajski dnevnik in članke za Delo in TT. Bil je dejaven član odprave in zmerno odmaknjen novinar, hkrati pa najboljši kronist in poročevalec, kar so jih imele naše odprave.

»In nekega leta in nekega dne spet strmiš v isto goro. Spet riješ v mehki sneg, pa se ti zaradi spominov zdi trši kot nekoč. Spet piješ šerpovski čaj. Mar je res slajši kot v davnih dneh? Popotnik se je spet vrnil k nasprotni mu gori in ta mu je zdaj kot star, dober znanec. Odbila ga je nekoč in spet zvalila k sebi. Tako, kot počno s fanti lepotic. Saj še nismo povedali, kako lepa je ta srhljiva gora. Tako lepa, da zavrnjeni fantje sanjajo o njej.«

Tako je zapisal duh druge odprave na Kangbačen, ki je šla popravljat pomanjkljivost prve – vzpon na glavni vrh. In težo vodenja velike odprave je začutil takole: »Nikoli ne bo noben vodja povedal vseh svojih občutkov v mesecu dolgi bitki za Everest, v kateri je breme zmage sicer prijetnejše od bremena poraza, ni pa nič manj težko ...«

Petnajst let je bilo med njegovo prvo in zadnjo potjo v Himalajo. Vsa odprava na Trisul je leta 1960 potovala z ladjo, do vrnitve je minilo skoraj pet mesecev. Bolj kot ta odprava pa je bil za Zoranovo obzorje in za nadaljnjo smer slovenskega himalajizma pomemben pohod, ki sta ga z Alešem Kunaverjem opravila pozimi 1962/63 od Katmanduja do Darjeelinga po taktat še brezcestnem vzhodnem Nepal. Takrat so se zarisali stvarni in za tiste čase tudi fantazijski cilji prihodnosti: Kangbačen, južna stena Lotseja, Everest, Kangčendzenga. To je bil prvi živi stik Slovencev z visoko Himalajo. Tretjič je bil v Himalaji na odpravi Kangbačen leta 1965, četrtrič na Anapurno II leta 1969 in petič leta 1972 na prvi odpravi v južno steno Makaluja. Leta 1974 je spremljal

drugo odpravo na Kangbačen, a je moral predčasno nazaj, ker mu niso odobrili dopusta. Zadnjič je bil tam jeseni 1975, na samotnem pohodu z »večnim« spremljevalcem šerpo Pembo Gjalzenom. Lok skozi Langtang in Ganeš Himalajo je bil zanj konec pohodov in začetek izpovedi: »Himalaja, rad te imam!« Podaril mi jo je ob odpravi na Everest: »Tonetu – sahabu v spomin na dneve, ko sva skupaj imela rada Himalajo – Zoran – sahab.«

Imela sva jo rada in jo še imava. In vem, da kljub prerokbam Tvoj duh ne blodi po Himalaji, pač pa se mirno kot jutranje meglice dotika njenih pobočij in dviga k sončnim vrhovom.

Zoran Jerin se je rodil 13. februarja 1925 v Celju in umrl 6. februarja 2005 v Ljubljani. Študiral je strojništvo, a se je že leta 1952 posvetil novinarstvu, najprej pri Poletu, nato pri Slovenskem poročevalcu in Delu. Bil je urednik Tedenske tribune (TT), Tiska za mladino in razvedrilo in Radarja. Napisal je knjigi Vzhodno od Katmanduja (MK 1965) in Himalaja, rad te imam (MK 1978), kot soavtor pa je sodeloval pri knjigah Makalu (MK 1974), Kangbačen (MK 1976), Na vrh sveta (MK 1979) ter Letalstvo in Slovenci II (ZB 1990). Pri PZS je bil v letih 1963-2005 član komisije za odprave v tuja gorstva.

Tone Škarja
(poobjava iz Dela 14. 2. 2005)

Av gust Delavec (1918 – 2005)

*Niso suhé nam priját'ljem očí, ko
se spómnnimo tebe
ino predràgih s tebjó tvoje
ljubézni daróv.
Seme, ki tí zasejal si ga, že gre v
klasje veselo,
nam in za nami dokaj vnuókom
obeta sadú.*

(France Prešeren)

V naročje svojih gora se je vrnil Avgust Delavec, Mojstrančan, po domače Gustl, pomemben steber slovenskega planinstva, kot tak

znan vsej slovenski planinski srenji pa tudi mnogim izza meje. Usojeno mu je, da bo skupaj z Aljažem in Jugom in svojimi rojaki in vrstniki gorskimi vodniki in reševalci počival na Dovjem iz oči v oči s Triglavom, ki mu je bil - prav kakor oni - vdan podložnik in vnet častilec.

Bil je, kot mu je bilo splošno priznано, rojen pod najbolj pravim priimkom, kar jih premore slovenski seznam. Ta priimek je namreč izpolnil do zadnjega odtenka njegovega pomena. Zaradi njega bi se naš spomin na šestinosemdesletnika lahko ponašal s starogrškim izrekom, da »mlad umrje, kogar ljubijo bogovi«. Kdor namreč v delovnem poletu izpolni svoje življenje do zadnjega diha, ta ostaja mlad in svež in rodoviten ne glede na koledarska leta. Še več: prerašča v ideal človeka, ki je na sebi uredničil modrost življenja.

V soboto mu je postalo slabo, izgubil je ravnotežje, zdravnik, ki je prihital, ni našel leka za korenino, ki se je sicer znala vse življenje sama zdraviti. Kot da je hudobni demon pretrgal dotok moči, ki ga je zmeraj znala črpati iz Zlatorogovih zakladov. Nenadoma ni bilo več sonca, nič več jurišnega naleta na vrhove in njihovih daljnih obzorij. V torek se je Gustl poslovil.

Pripadal je generaciji, ki ji glede možnosti izobraževanja ni bilo z rožicami poslano. A to ga ni ovi-

ralo, da ne bi sam poskrbel za svojo izobrazbo, neformalno sicer, a zadostno za področja, ki se jih je loteval, to pa niso bile samo teme v najširši povezavi z alpinizmom, pač pa, recimo, tudi ljubiteljsko proučevanje zgodovine domačega kraja. To je bil segment potrebne znanja za njegovo ustanavljanje muzeja. Na njegovih izsledkih in zbranih podatkih bo gradil, kdor bo hotel tozadevno zgodovino pripeljati do zaokrožene podobe. Bil je samokritičen, morda celo preveč. Če je presodil, da bo treba kako stvar za objavo malo bolj polikati, je rekel: »Jaz ti bom dal podatke, ti boš pa sfriziral,« in zraven malo poplesal in zakrilil z rokami kot baletka, češ stilistična frizura bo za tebe igrača, saj si v šole hodil. Iskriiva in nabrita humornost je bila živahna spremljevalka njegovih sicer granitno resnih tem.

Kot plezalec je bil Gustl pogumen in preudaren, suvereno je obvladal položaj in nikoli ni zajadral v zagato, ko bi rabil (odločilno) pomoč nekoga drugega. Planinska doživetja in kulturna izostrenost sta bila viška njegovega življenja, dobro je čutil, da je organizacijsko delo temu podrejeno, četudi je seveda nujno¹ - kot je okostje nujno tudi za najlepše telo, četudi okostje samo po sebi seveda ni ekstremno privlačno. Je že tako: nisi pravi planinec, če si samo funkcionar (skeleton), pa če še tako visok (nosilen). Ironija našega živ-

ljenja: tista najgloblja, najdragocenejša doživetja niso vidna; javnost jemlje za višek življenja organizacijsko uspešnost, za tisto podeljuje priznanja - Gustl jih je imel veliko². Ni mogoče reči, da jih ni bil vesel, potrjala so ga, da je s svojim načelom »da se nekaj dobrega naredi« na pravi poti, vendar se zdi, da jim je v primeri z jurišem v stenah in s soncem na grebenih in glede na kulturni uspeh z muzejem³ pripisoval le drugotno vlogo. Nemara utegne imeti kdo težave z razumevanjem te trditve, toda potem ima težave tudi z nazorom, ki pravi: »The game is more than the players of the game, and the ship is more than the crew!«

Ponazoritev poguma. Pogumen je človek, ki »se ne špara«. To se najbolj vidi na reševanju. Vsaj takratnem. Čelad se nismo poznali. Pod kapo ali klobuk smo stisnili robec v slepem zaupanju, da bo taka »podloga« kolikor toliko varovala edino črepinjo, ki jo nosimo po svetu, pred padajočim kamenjem, ali pa bo pretentala kamen, da bo blagovolil biti majhen in bo morda celo odžvižgal mimo, kot sicer njih večina. Treba je bilo skočiti pod spuščajoča se marinerjeva nosila, ki so rušila kanonado kamena, in jih prestreči za nadaljni spust. »Šparovc« je stisnil rep med noge in počakal na »premirje«. Gustl ni bil med njimi. (No, med nami.) In nikoli ga ni noben kamen zadel! Pravo utelešenje latin-

skega poguma: »Fortem fortuna adiuvat!«

Ko se ustavljam pred nepreklicno pregrado smrti, se mi spomin odvija nazaj na neštete radovednosti, ki sva jim podlegala v domačem in tujem »nekoristnem svetu«. Radovednost, njegova priljubljena rečenica: »Bova šva tiste prehode mau pogledat.« Velikokrat sem bil deležen njegove vrvi (drugi še večkrat), zažirala sva se v skalovje, kot da hočeva zalezti Zlatoroga in njegov zaklad, splezala sva med drugim na Veliko in Zahodno Cino, na Bischofsmütze in Dachstein, čez Stüdlgrat na Glockner (tega si je privoščil z Jankom Ažmanom in z mano še enkrat za svojo petin-sedemdesetletnico) in čez zahodni greben na Venediger (v isti zasedbi), pa doma na Vinji vrh (v isti zasedbi) in čez Horna na Jalovec in čez Luknjo peč na Rjavino, pa po Jugovi počii in skozi Brinškov kamin, pa na Krkotnik, na Kukovo špico in na Oltar in na Rokave in Cmir, pa čez tiste »flammes de pierre« s Špikove škrbine na Malo in Veliko Ponco, itd , itd , itd - neverjetno, koliko je bilo vsega, ena sama parada lepote v najboljši pravljici kugyjevski in trentarski tradiciji. »Gore in spomini ostanejo,« piše na Celovski špici. Da bi ostal tudi človek, ne piše. In vendar »naj se spočijejo od svojega truda, zakaj njih dela gredo z njimi« (v našo duhovno zakladnico).

Hvaležni sonaveznik

¹ Nekaj suhih podatkov o nujnosti organizacijskega temelja (najdeno na spletu): Član Planinskega društva Dovje-Mojstrana je Avgust Delavec postal leta 1946 ter v njem opravljal pomembne funkcije vse do smrti. Bil je soustanovitelj, kasneje tudi tajnik Postaje Gorske reševalne službe Mojstrana in njen aktiven član vse do leta 1980. Skoraj štiri desetletja je opravljal redni zimski nadzor postojank v Vratih in vodil delo ter pomagal pri njihovi obnovi. Bil je soustanovitelj alpinističnega odseka leta 1947. Obdobje od leta 1962 do 1974, ko je prevzel mesto predsednika društva, se šteje za eno najuspešnejših. To je obdobje, ko se je v Mojstrani kalil najuspešnejši rod alpinistov, ki je sodeloval tudi pri osvajanju tujih vrhov. Opravil je blizu 300 pezalnih vzponov in lednih tur v domačih in tujih gorah. Kot gorski vodnik je bil aktiven od leta 1958.

² Na spletu lahko preberemo: Je prejemnik številnih planinskih in občinskih priznanj, med njimi Zlatega grba občine Kranjska Gora. Za zbiranje in urejanje zgodovine planinstva je prejel Valvasorjevo priznanje. Podeljen mu je bil tudi naziv Častni član Planinske zveze Slovenije in Častni predsednik Planinskega društva Dovje-Mojstrana. Je prejemnik srebrnega in zlatega častnega znaka PZS, pismene pohvale PZS, spominske plakete PZS, dobil je zlati znak PSJ, plaketo PSJ, plaketo GRS 75 let, red dela z zlatim vencem, zaslužni znak GRS 35 let, Svečano listino PZS.

Pripomba pisca tega članka: Zoper odbor PD Dovje-Mojstrana so leta 1953 sprožili zastraševalno boljševisitično gonjo, tako tudi zoper zgladno delavnega in sposobnega Gustlna kot člana odbora. Kolikor vem, se za to krivico ni do danes še nihče opravičil.

³ Gustl je imel iztanjšan smisel za kulturno plat planinstva. Na spletu beremo: Z zbiranjem in urejanjem »planinske zgodovine« je pričel kmalu po drugi svetovni vojni in od leta 1975 dalje s sodelavci organiziral razstave s planinsko tematiko. S pomočjo društvenih delavcev je bila leta 1984 v Mojstrani odprta Triglavska muzejska zbirka, katere skrbnik je bil vse do smrti.

Dve pripombi pisca tega spominskega članka: a) Kot vesten gospodar je vzorno poskrbel za nasledstvo, b) Ni sicer mogoče reči, da ima Gustl izključne zasluge za muzejsko zbirko, ima pa brez dvoma največje. Mirne duše zapišem, da so tako velike, da bi brez Gustlnovega deleža muzeja ne bilo. Verjetno bi bilo prav, da bi po zgledu šol in drugih ustanov in podjetij planinski muzej poimenovali po njem.